

Forfatter: Bagger, Carl

Titel: Udvalgte Skrifter

Citation: Bagger, Carl: "Udvalgte Skrifter", i Bagger, Carl: *Udvalgte Skrifter*, udg. af OSKAR SCHLICHTKRULL , 1928, s. 270. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-bagger01val-shoot-idm140621535621360/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte Skrifter

dam: Carl Baggers Forhold til Teatret. Personalhist. Tidsskrift VI R. 5. 215.

Breve:

1. Til H. C. Andersen: *Abrahams Brevsamling* 6. 2) Til Sekretær Liunge: *Nyere Breve D.* (30/7 34). 3) Til Etatsraad Tauber Nk. S. 4° 2632 (7/8 41). 4) Til Boghandler Dahl. Nk. S. 4° 2655 (30/6 1837). 5) Carl Ploug *Abrahams Br.* 6. 19/8 1834. 6) Til H. C. Andersen (31/10, fortsat 5/11 1827). *Vilh. Møller II* 541. 7) Til Fuldmægtig Neergaard (15/5 28?) *Vilh. Møller II* 545. 8—11) Til Thora Fiedler. [8] 7/1 1828. 9) før Marts 29. 10) 26/10 36 fortsat 1/11 36. 11) midt i Nov. 36]. *Illustreret Tidende* 1900 N. 37—8. Sidstnævnte Breve (til Thora Fiedler) er genoptrykt og kommenteret hos *Otrik* S. 35—40 og S. 78—95. 12—14) 3 Breve til det kgl. Teaters Direktion. *Personalhist. Tidsskr.* VI. 5. 217—23. 15) Til Joh. Ludv. Heiberg. *Rigsarkivet*.

I Henvisningerne til nærværende Indledning (Fodnoterne) er anvendt flg. Forkortelser:

Carl Baggers Samlede Værker I og II ved Vilh. Møller = Vilh. Møller I og II. Vilh. Møllers Biografi i Samlede Værker = Vilh. Møller (med vedføjet Romertal); Schwannenflügel: Carl Bagger = Schwannenflügel. Dolleris: Carl Bagger = Dolleris.

NOTERNE.

Ved Udarbejdelsen af flg. Noter har jeg modtaget Opslysninger fra mange; jeg bringer dem hermed min bedste Tak. Ganske særligt takker jeg Hr. cand. mag. Arne Olesen, som har ydet mig megen værdifuld Hjælp.

1 *Johannes Harring*: Navnet efter den bekendte Eventyrer og Poet Harro Paul Harring (1798—1870). Carl Bagger ejede hans Digte.

5 *Bruus og Polskpus* er Navne paa to Kortspil.

7 *Norcrosses Levnet*: Norcross er en svensk Kaperkaptajn paa Tordenskjolds Tid. Hans Levned er skildret af C. P. Rothe 1756.

8 »*Holger Danske*» var Navnet paa en Gæstgivergaard,

- der laa i Farvergade Nr. 139. (Almeennyttig Lommebog for 1832).
- det gamle Vers: Vel født . . .*: et Impromptu af Ambrorius Stub. (Samlede Digte ved F. Barfod, 5. Udg. (1879) S. 125).
- 11 *Factors*: (forældet), Person, som (især i et fremmed Land) leder en Forretning for en anden. (Ordbog over det danske Sprog [DO]).
- 15 *Mazeppa*: Kosakhøvding paa Peter den Stores Tid (1645—1709). Hans (ifølge Traditionen) eventyrlige Levnedstøb er skildret i et Digt af Byron (1819).
- 16 *den saakaldte »lange Linte«*: Langelinie.
- Toldbod-Viinhuus*: et kendt gammelt Traktørsted paa Toldbodvejen (Villads Christensen København 1840—57. S. 65).
- 17 *det store Gods, »Høierups, i det nordlige Sjælland*: se Indledn. S. 25—27.
- 21 *Jeg var to Aar yngre end Arthur*: Dette stemmer ikke med Fortællingens andre Opgivelser. Ved Skilsmissen er Johannes 6 Aar (S. 3). Arthurs Alder paa samme Tid kan udregnes, idet Kaptajnen og Olivia da havde været gift i 11 Aar (S. 4) og Arthur fødtes 1½ Aar efter Ægteskabet (S. 20). Hans Alder ved Skilsmissen er altsaa 9½ Aar, og han er saaledes 3½ Aar ældre end Johannes. Dette stemmer da ogsaa med Side 36: »sidste Gang som 9 Aars Dreeng«.
- 23 *hvorfor gaaer jeg i Uniform*: jnf. S. 4: det forbausede mig, at han den Dag bar sin Kapitains-Uniform.
- 26 *hin Digtarkonge*: Shakespeare, Henry V, IV Akt, 6. Scene: »I had not so much of man in me, / and all my mother came into mine eyes / and gave me up to tears.«
- Kratzenstein-Stubs Halcyone paa det kongelige Billedgalleri*: Kratzenstein-Stubs (1783—1816) sentimentale historiske Malerier var en Tid meget yndede; hans »Halcyone« skildrer en trakisk Dronning, der paa Grund af sine Klager over sin Mands Død blev forvandelt til en Isfugl. En Søn af Maleren var Skolekammerat med Carl Bagger i Sorø (Fortegnelse over de fra Sorø Akademis lærde Skole dimitterede Stu-

- denter, 2. Udg., ved Poul Hennings S. 17). — »Det kgl. Billedgallerie« er det samme som »Statens Galleri«, der fra 1825 havde Plads paa Christiansborg.
- 27 *første, anden og Embeds-Examen*: »første Eksamen« = Artium; »anden Eksamen« var en Eksamen i forskellige Fag, som Studenterne indstillede sig til, almindeligvis et Aar efter Artium.
- Gjæstgivergården den sorte Hingst*: Hermed menes sikkert *Den sorte Hest* paa Vesterbrogade (jaf. Carl Roos' Udgave af Schacks Phantasterne S. 405).
- 28 *af Magistraten var bleven erklæret umyndig*: ifølge Kancelliets Promotion af 3/6 1803 tilkommer Umyndiggørelsen Magistraten i Købstæderne.
- en Terne*: I Talloetteriet kan af Tallene 1—90 eet eller flere Numre besættes. Der udtrækkes 5 Numre. 3 Numre, som er besat af samme Person, udgør en Terne. En Forbindelse af 2 Numre kaldes en Ambe.
- Blaustrød-Kro* ligger ved Landevejen København—Hillerød i Frederiksborg Amt.
- 29 *med sand contentement og Vellyst* minder om Else David Skolemesters' Udtryksmaade i Holbergs Barskistuen (II. 7).
- Grev H. til H—g skal have ansøgt Kongen om at blive creeret til Degn*: V. for Basnæs laa Godset Holsteinsborg, hvis Ejer var F. A. Holstein (1784—1836). Han havde under Paavirkning af sine Børns Huslærer oplevet en Vækkelse, som resulterede i, at han stiftede et Missionsselskab og Opdragelsesanstalten paa Furendal, og at han skaffede de gudelige et Fristed paa sit Gods. I 1834 udgav han »Nogle Ord til Christendommens Venner«, som affødte et Svar fra en Lærer og en Del Haandværksfolk.
- 32 *Mutter Vaskerkones* = den tilstedeværende Kones *en Bod* = en Lap (DO).
- 33 *Forligelsescommissionen* skulde iflg. Forordn. af 10/7 1795 søge at forlige Parterne, før nogen Proces begyndte.
- 35 *Rikke T—*: jaf. Dolleris S. 65: »Rikke Tren, saaledes er hendes Efternavn anført i et Eksempel af Min Broders Levnet, som jeg ejer.«

- Sarabande*: spansk Dans i tredelt Takt.
Ariosto i hans sjette Sang (se. af Orlando furioso): Verset oversættes saaledes af Schwanenflügel (S. 62): Over Dørtærskelen og mellem Søjlerne løbe skæmtende letfærdige Pigebørn, som, hvis de kunde gøre Fordring paa den Respekt, som skyldes enhver Kvinde, maaske vilde være skønne.« — Sml. Brev til H. C. Andersen 15/11 1827: »Mig træffer Omverdenen studerende Ariost i Grundsproget.«
- 38 *vilde de have, at alle Bryggerierne ved Themsen skulle gaae ind osv.*: Afholdsbevægelsen opstod i 1820'erne i Nordamerika. 1828--30 naaede den til England.
- 39 *En ganske ung Maler, B—z*: Vilhelm Ferdinand Bendz, f. i Odense 1804. Fik kgl. Understøttelse 1831 og rejste først til München, Efteraaret 32 over Tyrol til Italien. Døde i Vicenza 1832. Har især malet Portrætter. Hans sidste større Arbejde hjemsendtes fra München. Det var en Portrætgruppe: »Kunstnernes Bord i det Finckske Kaffehus«. Dette Billede var fremstillet paa Kunstakademiets Udstilling for 1834 (Kjøbenhavnsposten 28/4 1834).
det blaa Italien, der hvor de opgrave (som Digteren siger) den fjerne Oldtid af Markerne: jnf. Ingemanns »Reiselyren« 2den Del. S. 81: »Det nye og gamle Rom.«: *Stille er Marken* (V. 8) . . . Græsset gror paa halvsjunkne Buer / Her skal jeg dog ei søge dig? Roma (V. 9). Ja, sjunket er du, Jorden tilhyller dig (V. 17). Grandskeren søger efter de tabte Spor. *Vil dig udgrave af Jorden, Roma*. (V. 19).
- 40 *Chenille*: Overklædning med bred Opslagskrave og stort Skulderslag (DO).
- 43 *Gurgemeie*: ostindisk Krydderurt, hvis Rodstok indeholder et gult Farvestof; her brugt om selve Farvestoffet (DO).
- 44 *Generalinde B—*: Se Indledn. S. XXXIX.
- 45 *»tre Ruller«* . . . »*blaa Stud*« var københavnske Gæstgivergaarde, beliggende henholdsvis i Nørregade og paa Vesterbrogade. (Almennyttig Lommebog for 1832 ved Giersing).

- 48 *Libationer*: Drikofre; de gamle Grækere og Romere hældte en Del af Bøgerets Indhold ud til Ære for en Gud, førend de begyndte at drikke.
Hvad Tegnér saa smukt siger: Citatet er fra Tegnér's Majsång (1812). (Samlade Skrifter II. (1883) S. 17).
- 49 *min Hund, min Murat*: I Odense havde Bagger en Hund ved Navn Murat, »sin eneste og bedste Ven« (Vilh. Møller S. XLVI, jnf. Dolleris S. 9).
Hoffmanns Kat: E. Th. A. Hoffmann (1776—1822), tysk Digter; udgav 1821—22 »Lebensansichten des Katers Murr«.
Mindes, at den store Byron i Haven ved Newstead-Abbediet reiste et Marmormonument for sin døde New-Foundlandske Dogge osv.: Dette fandt Sted i 1808. De citerede Ord er Slutningslinien i den versificerede Indskrift, som for øvrigt ogsaa omtales i det af Bagger anonymt redigerede »Søndagsbladet« for 1835 (Sp. 516). (The Works of Lord Byron v. E. H. Coleridge, London 1903 I. S. 280—81).
- 50 »*der Tod hat eine reinigende Kraft*«: Schiller: Die Braut von Messina IV. 9.
- 51 *Rygtet om en stakkels Pige*: Madvig bemærker her: »Foran det syvende Afsnit, hvori Forfatteren saa saftigt skildrer Halvor Thyesen med Familie, er uheldigvis kommet til at staa et Stykke, der ender: Kom og sæt Dig, da jeg skal / Med veemodigt Tonefald / Fra min Lyre Dig forblommet sige / Rygtet om en stakkels Pige.«
den underjordiske, langstrakte Bjergryg osv.: Dette er naturligvis fri Fantasi. Et alment Kendskab til Danmarks geologiske Bygning begynder først efter 1835, da J. G. Forchhammer: Danmarks geognostiske Forhold udkom.
- 54 »*med Støvler og Sporere* er næppe noget bestemt Citat, men bare en traditionel poetisk Vending. (Smgl. Indl. Side LV).
Kalmuks Frakke: Kalmuk er et tykt, løst vævet, uldent Stof (DO.).
- 55 *totus in illo*: »fuldstændig optaget af det«, jnf. Horats' Satirer I. 9, v. 2: totus in illis.

- 56 *ligesom Jupiter fordem slængte Træklødsen ned iblandt Frøerne*: Her hentydes sikkert til Homér-Parodien »Batrachomyomachien« (=: Kampen mellem Frøerne og Musene) fra c. 5. Aarh. f. Kr. Den er oversat til Tysk af Stolberg: »Gesammelte Schriften der Brüder Chr. F. und L. V. Stolberg« XVI. 1827. 167 f. Kampen bringer Jupiter til Ophør ved at slynge Lynet ned mellem de kæmpende. Hvor »Træklødsen« hos Bagger stammer fra, kan jeg ikke oplyse.
- 57 *flyvende Hæk*: Bur, der er indrettet med Stuefugles Parring og Udrugning af Unger for Øje.
- 58 *Munken*: Munkefuglen.
den sjeldne Gul-Pirrol: Denne Fugl, hvis Hjemsted er de varme Lande, yngler tillige sparsomt i Danmarks sydlige Dele.
den næsvise Moskovit: jnf. Digtet *Sommeren* (S. 230): »Og Moskovitten næsvilst synger.« Moskovit = Musvit.
den lille highwayman, Tornskaden: highwayman = Landevejsrøver; Tornskaderne er ufredelige, uselskabelige og stridbare.
den skønne Sildensvands; det er en smuk Fugl, men meget skidenfærdig: idet dens Ekskrementer virker stærkt tilsøende, især naar den holdes i Fangenskab.
Haarsime: tynd Snor, opr. flettet af Hestchaar, senere ogsaa af Silke o. lign., som blev trukket gennem (betændte) Dele af Huden for at fremkalde Materieafsondring (DO.).
- 59 *Haydn har malet det i sine Toner*: Et Oratorium, komponeret af Haydn (1732—1809), bærer Titlen »Skabelsen«.
- 60 *Tiende-commissair R.*: en Tiende-Commissair var Medlem af en Tiende-Commission, hvis Opgave det var at taxere Korntienden og bestemme den aarlige Afgift for samme. (Forordn. 8/1 1810 § 28).
- 61 *»førte han en overmaade god Person«*: »føre en Person« i Betydningen »have en vis ydre Holdning eller Habitus« er et alm. Udtryk i ældre Dansk (se DO. VI 447). Anførselstegnene staar der blot for at und-

- skyldte Brugen af den almindelige Talemaade; ogsaa Goldschmidt har: Evne til at »føre en Person« (citeret efter DO.).
- 61—62 Den her anførte Bondepraktika er gengivet efter det i Podnoten nævnte Arbejde af Præsten Junge S. 341, 348, 350, 351.
- 62 »Skalledrikninge: »at drikke en Skalle«: med Panden at give en et Stød i Ansigtet.
- 63 *det nye Kapel ved Røskilde Domkirke*: »Frederik d. 5tes Kapel« ved Røskilde Domkirke paabegyndtes 1774 og stod i det ydre færdigt 1779. Arbejdet gik imidlertid i Staa og blev først taget op igen 1821 og fuldført 1825. (Vilh. Lorenzen: Røskilde Domkirke 44 f.).
- 64 *den . . . firhornede Antilop, som alt Ælianus beskrev*: Ælianus (Sofist, der levede i 2. Halvdel af det 2. Aarb. e. Kr.). I hans *De natura animalium* XI 40 fortælles det, at Kypreren Nikokreon havde en firhornet Hind, som han rejste en Billedstøtte over, forsynet med et Epigram.
- Dyrehaven*: den indhegnede Skov paa Godset, hvor (Hjorte-)Vildtet fredes og opdrættes.
- 66 *Consistorialraad*: Denne Titel tildeltes indtil Midten af det 19de Aarh. fortjente Præster.
- 68 *Deres Velædelhed*: En saadan Titel har aldrig eksisteret. Guvernøren for Sct. Thomas tiltaltes »Høj og Velbaarne Herre« (Københavns Veiviser 1836 S. 702), Justitsministeren (fra 1813 den officielle Betegnelse for Præsidenten i *Danske Kancelli*, som 1848 afløstes af Justitsministeriet) tiltaltes »Deres Excellence«, en Consistorialraad tiltaltes »Høilærværdige og Høiædle Herre« (Københ. Veiv. 1836).
- Justitsministre og vestindiske Guvernører, [Mennesker af eet og samme Slags Høihed]*: Denne Bemærkning indeholder en aktuel Satire, hvis Genstand ikke har kunnet opspores; jnf. Madvigs Anmeldelse S. 447: ».. Træk, der kunde pirre en vis Mængde Læsere . . . den ved Haarene indtrukne Tale om Justitsministres og Gouverneurers ensartede Høihed.«
- 70 *Mallen under Flommen ved Sorø*: Flommen: en udtørret Mosestrækning ved Sorø. Den europæiske Mal-

- ic levede tidligere her i Danmark i Sorø-Søerne, hvor det sidste Eksemplar imidlertid fangedes 1799, jnf. Baggers Digt *De tvende Kirker* (Vilh. Møller II 456).
- 71 *det loierlige Sagn* osv.: Det her berettede Sagn er — i denne Form — ikke folkeligt. Der foreligger en Sammenblanding af to Sagntyper: 1) Den Mand, der uretmæssigt graver en Skat ned f. Eks. i en Gravhøj, straffes (hans Gaard brænder, en af hans kære dør el. lign.); 2) den Mand, som har gemt sine Skatte i Jorden og ikke bragt dem for Dagen før sin Død, skal gaa igen, indtil Skattene er gravet op. Et nyt Moment følger Bagger ind, idet Datteren ikke kan finde, hvor Skatten er gemt.
- 72 *Drude var liden* osv.: Udvalg af danske Viser fra det 16.—18. Aarh. ved Nyerup og Rasmussen II. 29.
- 73 *ret »ligesom Lysel, der sættes ned i en Alabaster Vase, oplyser den hvide Steenmasse«*: Citatet har ikke kunnet eftervises.
- hvad Walter Scotts litteraire Arving og Successor siger osv.*: Citatet har ikke kunnet eftervises. Sprogformen tyder paa, at det ikke er dansk. Her menes maaske Byron. I Washington Irvings Bog om Byron (oversat af Bagger i »Søndagsbladet« for 1835) kaldes Walter Scott »Byron's predecessor« (jnf. *Don Juan* XI. 57 »Sir Walter reign'd before me.«) og under Omtalen af Byron hedder det, at denne ofte udtaler sig om Lidelsens Værdi.
- 74 *Det maa da indberettes til Amtmanden* ☺: fordi Kønnen var Jordemoder. Iflg. Reglem. af 21. Nov. 1810 for Jordemodervæsen paalaa det Overovrigheden (her Amtmanden) at føre Tilsyn med Jordemødrenes Virksomhed.
- 75 *om Tærskerne ogsaa arbeidede*: Forfatteren har naabensbart glemt, at det er Søndag (se S. 64: Det var en klar Søndag Morgen).
- 81 *Her kunde længe jeg famlet / Efter Horatio* ☺: Her vilde jeg have haft vanskeligt ved at finde en virkelig Ven.
- 86 *den meer eller mindre bekjendte Maimanedssang*

- osv.: Det her meddelte Brudstykke genfindes i Udvalg af danske Viser fra det 16.—18. Aarh. ved P. Rasmussen og R. Nyerup I 282 og i J. N. Thiele: Danske Folkesagn I 145—146.
- 87 *Bikubepapir*: Papirsort af bestemt Format; opr. hollandsk Papir med en Bikube som Vandmærke (DO.).
- 89 »*En lille Mand* osv. Dette Citat har ikke kunnet eftervises. Muligt er det Baggers eget Paahit.
- 90 *Kølvekudsk*: i tidligere Tid (paa Sjælland) Betegnelse for en Kusk, der kørte et Læs Kalve eller Fødevarer (spec. fra en Herregaard) til (Torvs i) København (DO.).
- 92 *RiimFrost*: Sml. lat. frigidus »kold« om et flovt, fadt Produkt og det dertil hørende Substantiv frigus. »Flovhed« osv.
Fandango: en spansk Dans.
- 93 *Kortpengene* var Penge, som efter Spilletts Ende henlagdes paa Spillebordet til Opvarterne (Videnskabsrens Selskabs Ordbog, Molbechs Ordbog).
- 94 *chaldarisk Erts*: jnf. Plinius *Historia naturalis* 34. Bog 20 § 1: *æs caldarium*, »Kobber, som alene lader sig forarbejde ved Ilden«.
- 95 *hvad Oehlenschläger siger i Erik og Abel* osv.: »Erik og Abel« (1820), Øhls Poet. Skrifter ved Liebenberg VII. 340: Man lærer / dog meget, naar man bliver ældre.
Bajæ: I det gamle Rom et Badested paa Kampaniens Kyst.
- 97 *Nyplatoniker*: Her brugt i Tilknytning til Udtrykket »platonisk Kærlighed«.
Byron siger: »*These are the madmen, who have made men mad*« Et Byron-Citat af denne Form og Betydning kendes ikke; derimod har Childe Harolds *Pilgrimage III* 43 følgende Ord: »*This (∴ Magtsyge, Ærgærrighed) makes the madmen, who have made men mad / By their contagion*«, i Tilknytning til Omtalen af Napoleon.
- 98 *en tydsk Professor (Gerlach i Halle) siger, at Logikken er, om end ikke en medicina mentis, saa dog et almindeligt Politte i hele Forstandens Rige*: Gottlob Wilhelm

- Gerlach, tysk Filosof 1786—1864. I sit Skrift »Grundrisz der Logik« 1826 kalder han Logikken »die Führerin zu einem gründlichen und geordneten Denken« [§ 13 S. 9]. Og der fortsættes: »Wenn daher auch die Logik nicht gerade eine medicina mentis . . . genannt werden kann, so sind doch die eben angeführten Punkte wichtig genug, um zu einem ernsten Studium ihren Lehren aufzufordern« [§ 15. S. 10].
- 102 *Sipperup Krat*: Sibberup er en Landsby i Ørslev Sogn øst for Basnæs.
Fuglesamling i Stormgaden: I Stormgade Nr. 187 laa Det kongelige naturhistoriske Museum, der fremvises hver Torsdag og Søndag 11—12. (Almeennyttig Lommebog for 1832, udg. af C. J. Giessing).
Capellefs Enkekasse: Fra 16/6 1835 daterer sig et af Prof. Schall oprettet Legat til Fordel for det kgl. Kapels Enkekasse (Ussing: Kgl. Reskripter . . . for Aaret 1835 S. 21). Det er dog muligt, at der her hen tydes til det kgl. Teaters Enkekasse (oprettet 1817), som i Januar 1835 var blevet besveget for store Beløb (Overskous Teaterhistorie V. 237). En Notits i Københavnsposten for 1835 Nr. 27 viser for øvrigt, at begge Kasser ved denne Lejlighed var blevet plyndret.
- 102—103 *Versene er stavrimede*.
- 103 »*Kasse*«: Kippe.
- 105 »*Apparent rari nates in gurgite vastole*« Vergils *Æneide* I. 118: »de kommer til Syne spredte, svøm mende i det uhyre Havsvælg«.
Verten . . . med Pappegøienæsen: se Indl. S. XLIV.
- 109 *Statstidende* maa altsaa have været udtalt [sta'ʃ]. »Hvilket elendigt forslidt Indfald!« udbryder Madvig i sin Anmeldelse. Bladets fulde Titel var: Den til Forsendelse med de kgl. Rideposter privilegerede Danske Statstidende (fra 1806), som fra 1833 fik Titlen Berlingske Tidende. Den nuværende Statstidende begyndte først at udkomme 1903.
- 109 »*Treibt mich der kühle Wind*« osv.: Fra en tysk Vise »Bruder Lustig« i Hoffmann von Fallersleben: Schlesische Volkslieder. (Lpz. 1842). S. 259. Vers 6 og 7:

Treibt mich der kühle Wind
Aus meinem Lande,
So treibt er mich doch nicht
Aus meinem Stande.

In Glückgluck leb' ich,
In Glückgluck schweb' ich;
Und wer in Glückgluck lebt
Das ist mein Bruder.

Samme Sted anføres en Paralleltæst, hvor der som her i Stedet for »Glückgluck« staar »Luft Luft«.

110 *Piquet*: Kortspil.

Hr. Svendsen ♂: Svenningsen, se Indledn. S. XXXII.

»Mangen bær Navnet« osv.: Epigram af P. A. Heiberg. *Udvalgte Skrifter* ved Borchsenius og Winkel Horn (1884) S. 626.

111 'ἀδύρον eller *penetratia*: det allerhelligste.

Polydor: et Billardspil.

112 *hvad Plinius siger: omne animal post coitum triste*: ♂: »ethvert Dyr er trist til Mode efter Coitus«. Et saadant Plinius-Citat kendes ikke. Derimod hedder det i Plinius' *Historia naturalis* 10de Bog § 171: homini tantum primi coitus poenitentia, augurium scilicet vitæ a poenitenda origine (♂: Mennesket er det eneste Væsen, der angre det første Coitus, aabenbart et Varsel om et Liv, hvis Begyndelse man maa angre); evidere: ceteris animalibus satias in coitu; homini prope nulla (♂: De andre lader sig tilfredsstille ved Coitus, men Mennesket næsten ikke).

112 *en Ode, som En af mine Skolekammerater skrev til Søvnens Gudinde*: De citerede Strofer er fra Baggers Digt »Søvnen« (Vilh. Møller II 274—75).

ha, jeg har læst hos Oken osv.: Lorenz Oken, tysk Filosof (1779—1851), Forf. af en Række naturfilosofiske Værker, navnlig »Lehrbuch der Naturphilosophie« (Jena 1809—11). Heri findes en Inddeling af Farverne svarrende til Elementerne; yderligere Symbolik optræder derimod hverken i dette Værk eller i samme Forf.s »Erste Ideen zur Theorie des Lichts, der Finsternis, der Farben und der Wärme« (Jena 1808). — Madvig be-

- mærker om Stedet (S. 447): »At dette gives os saa uforarbejdet, som et Citat, vidner fordeelagtigt om, at Forf. ikke i denne Stump af en nu næsten forglemt Ordleeg har fundet en Tanke, der lod sig forarbejde eller tilegne.«
- 115 *Brøndstræde* ∴ Lille Brøndstræde. »I store Brøndstræde er en Gratisskole for honette Folks Børn, lille Brøndstræde er et Asyl for moralskfordærvede Qvin-der, hvor der dog ikke arbejdes paa deres Siæls Forbedring.« (København. Satirisk komisk Veiviser ved J. Behrend 1839).
- 116 *Bistrupgaard / Huser skabede Faar / Issefjorden til dens Have nuær*: Hermed menes det senere St. Hans Hospital, der dengang ogsaa optog andre Patienter end sindssyge.
Christianshavn / Tager venligt i Favn / Dem man kalder Tyveknegt af Navn: Paa Christianshavn laa et Tugt- Rasp- og Forbedringshus.
- 117 *Fyrste af Annis*: Af Anis (Pimpinella Anisum) forfærdigedes Brændevin.
Generalinspecteur over de pontinske Sumpe: d. p. Sumpe er et Sumpland i den sydlige Del af den romerske Campagne. Her spilles vel paa Udtrykket »forsumpet«.
- 118 *chose de main, chose de vilain*: staar i Stedet for den franske Talemaade: jeux de main, jeux de vilain ∴ Haandgemæng er et Pøbelforetagende.
- 123 *Knapstedsgaard*: Gæstgivergaard paa Halmtorvet 64 (Københavns Vejviser for 1835 S. 716). Her var Station for Dagvognen København—Vordingborg (ibid. 740).
- 124 *Den danske Landsoldat han er osv.*: Madvig synes (S. 449) at mene, at dette Vers er af Bagger selv.
Vi vil en Jærning lægge om vor Fjendes Hals ∴ gøre ham til Fange; jfr. A. Wolff i Historiske Meddelelser om København I 549: »de [af Tugthusfangerne], som var brudt ud og ansaas for farlige, havde en Jærning om Halsen.«
- 125—26 *Arme Forladte* osv.: Dette Digt, der oprindeligt havde 6 Strofer (aftrykt hos Vilh. Møller II S. 261)

- stammer efter Vilh. Møllers og Orlriks Formodning fra 1825.
- 127 *Generalsuperintendenten*: Superintendent indførtes ved Reformationen som Betegnelse for Biskoppen og hører endnu med til en Biskops officielle Titel. Benævnelsen Generalsuperintendent (s: Superintendent, der staar over de andre S.) kendes derimod kun fra Tyskland.
- Præsten havde døbt Barnet: Carl Petersen*: Se Indledningen S. XXXIII.
- 128 *»Min Fader har fortalt mig osv.*: Den her beskrevne Fremgangsmaade er skildret (blot lidt udførligere) i Thiele: Danmarks Folkesagn. III. 125.
- 129 *den lille Carl ... skulde med Tiden blive Soldat*: Det var dengang kun Bønderne, der udtoges til Soldater (jnf. S. 131).
- 130 *Hamburgerberg* — aabenbart en Kneipe — er ingen københavnsk Lokalitet. Navnet er maaske dannet efter Gæstgivergaarden Stadt Hamburg.
- 133 *en ung Homoopath L.*—: Som oftest dækker Baggers Navneforkortelser over virkelige Personers Navne. Her er sikkert ment Hans Chr. Lund (1765—1846), der i 1821 slog sig paa Homoopatien og blev den første danske Homoopat. Homoopatien var Genstand for en Del Drøftelse i 1835, bl. a. i Maanedsskrift for Litteratur XIII. 519, hvori der forøvrigt toges Afstand fra ovenomtalte Lund.
- Professor C—, skjøndt han er Barber*: Dolleris oplyser, at der her hentydes til A. C. P. Callisen. Sandsynligere er det dog, at der tænkes paa Henrich Callisen (1740—1824); han begyndte som Barber og Kirurg i Hæren og arbejdede sig op fra denne Stilling til Professor chirurgiæ (1772). — Callisen og Lund passer for øvrigt ikke til Bogens Tidsangivelser. Lund kan ikke betegnes som ung i 1825, og Callisen var død Aaret forinden.
- læste Ugelspejel høit for ham*: Se Indledn. S. XXXIX.
- 134 *je m'en vais chercher un grand peut-être*: »Je m'en vais chercher un grand peut-être; tirez le rideau, la farce est jouée!« siges at være François Rabelais' (1495

—1553) sidste Ord (Franz Freiherr v. Lipperheide: *Spruchwörterbuch*, Berlin 1907, S. 943).

Jomfru Coccinella med den røde Kjole og de røde Gardiner er ikke længer Skjøge og boer ikke mere paa Salen: muligvis den samme Kvinde, som omtales i »Erindringer fra et Ungkarls-Liv i Kjøbenhavn« (nærværende Udg. S. 157): »en vis Stine L. . . ., en Nymfhe her i Byen, . . . som havde drevet det til at bo i en Sal i Anthonistræde.« Bagger behandler et Par Gange den samme Dame i sine Strøtanker: Der er Tale om en Atheists Fornægtelse af et Liv efter Døden: »Men hvilken behagelig Overraskelse for ham, naar han ved det borgerlige Skuespils Slutningsscene pludselig, mod Forventning, seer sig henflyttet til andre Dekorationer; samme Akteurer og Aktricer, men forandret Kostume. O Glæde flux at gjense Cousine Coccinella med mindre Fødder og en beskednere Kjole end den punscherøde med dyb Nedringning« (Vilh. Møller I. S. 336). Og et andet Sted: »Naar jeg ærgrer mig over mine store Fødder, trøster jeg mig med, at Cousine Coccinella kan passe Sko med mig« (ibid. 337). Bagger har uden Tvivl kendt en Skøge, som yndede at smykke sig selv og sin Stue med puncherøde Farver, og han giver hende derfor Kælenavnet Coccinella (ital. og spansk = Mariehøne, af denne udvindes et Stof, som bruges til at farve rødt med).

136 »*hvad De gjør, det gjør snart*«: Sml. Joh. Ev. 13.27: hvad du gjør, det gjør snart.

Det er altsammen Trykkefrihedens Skyld: Baggrunden for dette Udbrud er den ophidsede Situation herhjemme, da Kongen ved Reskript af 16. Dec. 1834 henstillede til Overvejelse at indføre fuld Censur administrativt uden Appel til Domstolen (Rubin: Frederik VI's Tid II, 525). —

Jam cinis osv.: »Nu er han Aske og af den store Akilles er der kun en lille Smule tilbage, som knap kan fylde Urnen« (Ovids *Metamorphoses* XII, 615).

140 *Schuboths Boghandling*: Her udkom »Min Broders Levnets«.

»*Parve nec*« osv.: »Lille Bog du skal — og jeg mis-

under dig ikke — uden mig ind til Hovedstadens
(Ovid *Tristia* I, 1. 1).

ERINDRINGER

FRA ET UNGKARLS-LIV I KJØBENHAVN

- 143 *Søren*: jmf. Promenaden om Natten. (Søren Wedege Blischer).
- 145 *en Ambe*: se Note til Side 28: *en Terne*.
- 151 *more antiquorum*: paa de gamles Vis.
den fidele Hedenfarne: fidel ☉: gemytlig, munter.
- 154 *not a stone tell where I lie*: I et Digt »Ode on Solitudes«, som Pope skrev, da han var 12 Aar, hedder det: Thus let me live, unseen, unknown, Thus unlamented let me die, Steal from the world and not a stone Tell, where I lie. [The Works of Pope Vol. I p. 87. London 1757]. I sit Testamente gør Pope dog omhyggeligt opmærksom paa, hvad han ønsker, der skal skrives paa hans Gravskrift.
Gud veed, hvor nær mig er min Ende: »Hvo veed, hvor nær o. s. v.«: er en af Rostgaards 41 udvalgte tyske Psalmer 1742 (Den tyske Original er af Juliane Emilia, 1637—1706).
- 157 *rue de Saint Antoine* ☉: Antoniestræde, »har Navn af Helgenen Antonius og beboes nu af mange Skjøgere« [København. Satirisk-komisk Veiviser ved J. Behrend. 1839].
- 165 *skjøndt jeg ikke er født paa en Søndag*: Det siges om Søndagsbørn, at de er baade synske (☉: de kan se, hvad andre ikke kan se) og fremsynede (☉: de kan se ind i Fremtiden, forudsige Dødsfald o. l.) [J. M. Thiele: Danmarks Folkesagn III Nr. 638].
- 167 *i den Periode, da Napoleons Planer havde bragt Tydskland i Forstyrrelse*: vel fra 1806, da et Forbund af 16 tyske Stater gav sig ind under Frankrigs Protektion, hvorved det tysk-romerske Kejserrige opløstes.

DIGTE

- 175 *Til Læseren*.
Christian Winthers milde Haand . . . forbigaer hver